

ОЦІННА МОДАЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ВІДТВОРЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ТЕКСТУ ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ)

У статті розглянуто поняття модальності з різних теоретико-практичних підходів міждисциплінарного характеру. Досліджуючи поняття модальності, у статті дотримуємося точки зору про модальність як комплексну, багатоаспектну, функціонально-семантичну категорію, яка виражає ставлення мовця до висловлюваного, її оцінку та відношення до об'єктивної дійсності. Зміст висловлюваного може розглядатися як реальне та нереальне, необхідне та ймовірне, бажане або небажане. Звідси модальність реалізується на різних рівнях, зокрема фонетичному (наголос, інтонація), лексико-граматичному (модальні дієслова), граматичному та на текстовому рівні загалом. Об'єктивна модальність – обов'язкова ознака будь-якого висловлення, яка виражає ставлення висловленого до дійсності у вигляді реальності та нереальності, що в основному виражається через засоби категорії відмінювання дієслів. Суб'єктивна модальність, на відміну від об'єктивної, є додатковою ознакою оцінки висловлення та виражається через інтонацію, лексичні повтори, модальні слова та дієслова, вигуки, вставні слова і словосполучення, вставні речення, порядок слів у реченні. Оцінка – це загальномова категорія, яка притаманна всім функціональним стилям, але по-різному в них реалізується і є видом суб'єктивної модальності. Проблематичною для перекладу є суб'єктивна модальність, або авторська, яка відображає втілення намірів автора і визначається його особистісними особливостями – емоційно-етичною сферою, аксіологічними установками. Для нашого дослідження важливим є врахування оцінки, тобто дослідження оцінно-суб'єктивної модальності, оскільки введення суб'єктивно-модального значення в загальну категорію модальності є важливим для розширення рамок граматичного аналізу речення і є мостом між виразом, реченням та текстом.

Ключові слова: авторська модальність, засоби вираження модальності, категорія модальності, категорія оцінки, відтворення модальності в перекладі.

Вступ. Лінгвістика пройшла довгий шлях, вивчаючи поняття «модальність», яке розуміється як багатоаспектне явище, що й досі не має чіткого та єдиного пояснення, оскільки науковці мають дещо різні думки щодо специфіки функціонування цього поняття в міждисциплінарному вимірі. З огляду теорії та практики перекладу значущість цієї категорії пов'язана, насамперед, з термінологічною опозицією адекватність/еквівалентність в оцінці якості перекладу. І якщо оцінність є об'єктом дослідження теорії художнього перекладу, її релевантність іншим – нехудожнім типам текстів/дискурсам – залишається на маргінесі уваги науковців. Усі ці невирішені питання і створюють **актуальність** нашого дослідження.

У статті ми ставимо за **мету** проаналізувати мовно-стилістичну реалізацію оцінної модальності в оригіналі та перекладі публіцистичної статті військової тематики.

Для реалізації нашої мети ми маємо наступні **завдання**: 1) уточнити поняття «модальність», описати види модальності; 2) з'ясувати роль оцінки в категорії модальності; 3) проаналізувати мовно-стилістичні засоби вираження оцінної модальності в тексті оригіналу та перекладі.

Матеріалом для нашого дослідження є оригінал статті Глена Гранта *How Ukraine can build an army to beat Putin*, яка була опублікована на сайті англomовної он-лайн газети KYIV POST [21], та її переклад був опублікований на сайті Цензор.НЕТ [7].

Виконання поставлених нами завдань потребує застосування певних **методів** дослідження, а саме: дефінітивного методу аналізу для уточнення базових для статті теоретичних понять; компонентного методу аналізу для виокремлення із словникових дефініцій певних сем аналізованих одиниць, релевантних для перекладу; та перекладознавчий метод – для зіставлення тексту оригіналу і його перекладу у процесі з'ясування адекватності відтворення оцінної модальності.

Об'єктом нашого дослідження є оцінна модальність нехудожніх текстів у перекладацькому відтворенні.

Предметом виступають мовно-стилістичні засоби оцінної модальності в оригіналі та перекладі.

Результати та дискусії. Модальність вивчають різні науки, серед яких філософія, логіка, лінгвістика. Поняття «модальність» походить з формально класичної логіки, у рамках якої модальність (лат. *modus* – міра, спосіб) розуміється як прихована чи неприхована додаткова інформація в судженні про характер залежності між реальними явищами, про логічний статус судження, про його оцінку, про часову та регулятивну характеристику. Усі судження можна вважати модальними, якщо вони виражають живі закони науки [12]. Таке визначення поняття модальності співвідноситься із розумінням його в лінгвістиці. Загалом, незважаючи на різне ставлення до об'єктивної дійсності, все ж таки існує ставлення людини до світу та людей між собою, що у вербальних текстах досягається за рахунок мовної модальності. Мовна модальність розглядається як пряма аналогія модальності судження, при цьому мовна модальність може реалізуватися на рівні всього речення, не змінюючи структуру цього речення [4, с. 56].

У ХХ столітті питання модальності набуло особливої актуальності. Серед науковців радянського періоду засновником теоретико-практичних розвідок про модальність був академік В. В. Виноградов, натомість серед західно-європейських учених засадничими на той час були погляди на модальність, запропоновані Ш.Баллі.

У роботі «Про категорію модальності та модальні слова у російській мові» В. В. Виноградов розглядав модальність як багатоаспектне явище. Він розумів її як відношення граматично вираженого змісту речення до дійсності, як характеристика стану, хвилювання, вольових прагнень, якісних оцінок, які пов'язані чи можуть бути пов'язані з категорією модальності [4]. У свою чергу, погляди Шарля Баллі передбачали, що у будь-якому висловлюванні можна виділити основний зміст та його модальну частину [1].

Сучасні західноєвропейські вчені розглядають модальність як семантичну категорію, яка охоплює такі категорії, як категорія можливості, необхідності, ймовірності, обов'язку, дозволу, фізичної можливості та бажання [24]. Поряд із цим вони вважають модальність лінгвістичною категорією, яка відповідає за вираження можливості та необхідності. Виділяють декілька видів модальності, а саме епістемічну модальність (*epistemic modality*), кореневу (*root modality*) та деонтичну (*deontic modality*) [22].

Гюнтер Радден та Рене Дірвен у книзі «Когнітивна граматика англійської мови» пояснюють різницю між цими типами модальності. «Модальність» стосується оцінки мовцем сказаного або ставлення мовця до потенційно можливого стану речей. Оцінка потенційної можливості на кшталт *You must be right* належить до епістемічної модальності. Модальне відношення, виражене у сфері речей та соціальної взаємодії, називається «кореневою» модальністю (*root modality*), яка не має свого відповідника в українській лінгвістиці. За словами науковців, цей вид модальності можна розділити на три типи, а саме деонтичну модальність, інтрінзичну та модальність диспозиції. Деонтична модальність пов'язана з наказом мовця щодо дії, яка буде виконана і співвідноситься з поняттям «обов'язок», натомість інший тип модальності пов'язаний з поняттями «дозвіл». Третій тип модальності означає ситуацію, коли «можливість» виконаної дії залежить від характеру мовця [25].

У нашому дослідженні ми дотримуємося такого тлумачення поняття модальності, як функціонально-семантичної категорії, що виражає різні види відношення висловлювання до дійсності, а також ставлення мовця до змісту висловлювання. Модальність може мати значення наказу, бажання, ймовірності та має свої лінгвальні способи вираження, зокрема модальні дієслова, модальні придієслівні частки та модальні слова, інтонація тощо [4, с. 42].

Модальність може реалізуватися на фонографічному, лексичному, граматичному рівнях, а також на рівні всього висловлювання/тексту. На граматичному рівні модальність може передаватися модальними дієсловами (*may, must, should, etc.*), відмінюванням дієслів та афіксами суб'єктивної оцінки. При цьому варто зазначити, що ці модальні дієслова втрачають своє смислове значення та передають лише ставлення мовця до змісту сказаного в цілому. На

лексичному рівні ми маємо модальні слова (*невже, можливо, maybe, probably*) [3, с. 58]. Щодо фонографічного рівня, то, звичайно, модальність виявляється в усному мовленні чи в усному перекладі через, наприклад, інтонацію, натомість у писемному перекладі модальність також передається різними засобами – за допомогою капіталізації, графону тощо.

Розглядаючи питання типології модальності в лінгвістиці, більшість науковців погоджуються з існуванням об'єктивної та суб'єктивної модальності. Хоча можливе і більше розгалуження типів, яке, наприклад, пропонує О. О. Матвеев і розділяє модальність на суб'єктивну, або авторську, об'єктивну та мовну, або текстову [15].

Об'єктивна модальність є обов'язковою ознакою будь-якого висловлювання. Вона відображає ставлення того, про що ми говоримо, до дійсності в межах реальності чи нереальності. Цей вид модальності виражається такими граматичними та лексичними засобами, як відмінювання дієслів, модальні слова та частки, інтонація [8].

Об'єктивна модальність відображає ставлення мовця до дійсності з точки зору особи, яка говорить, суб'єктивна модальність відображає засоби кваліфікації мовцем об'єктивного змісту свого повідомлення [17].

Ставлення мовця до того, що він говорить або про що повідомляє і є суб'єктивною модальністю, вона – додаткова ознака висловлювання на відміну від об'єктивної модальності. Суб'єктивна модальність є значно ширшою з точки зору семантики. Значення, які складають категорію суб'єктивної модальності, неоднорідні і, можливо, потребують впорядкування, більше того – багато з них не стосуються граматики. Поняття оцінки створює смислову основу суб'єктивної модальності, включаючи в себе не лише логічну, а й інші види емоційної реакції [10, с. 140]. Варто зазначити й те, що суб'єктивна модальність може бути експліцитна та імпліцитна. Експліцитну форму легше розпізнати, оскільки вона менш складна у своїй семантиці, тобто певні лексичні та синтаксичні засоби вказують на конотативні значення використаної лексики. Імпліцитна ж форма модальності більш ефективно приховує думку автора, її важко виявити в тексті оригіналу і це ускладнює процес перекладу.

Суб'єктивна модальність охоплює все різноманіття існуючих у мові різноаспектних способів кваліфікації того, що ми повідомляємо, і виражається це різними способами: 1) спеціальним лексико-граматичним класом слів, а також функціонально близькими до них словосполученнями та реченнями (ці засоби зазвичай у складі речення займають синтагматично незалежну позицію і використовуються як одиниці початку висловлювання); 2) спеціальними модальними словами для вираження невпевненості (*maybe*), недостовірності (*supposedly*), припущення (*unless*) тощо; 3) окличними словами ("*Oh!*", "*Ouch!*", "*Alas!*" та ін.); 4) використанням спеціальних інтонаційних засобів для акцентування уваги на здивуванні, сумнівах, впевненості, протесті, іронії, недовірі та інших емоційно-експресивних відтінках суб'єктивного ставлення до того, про що ми говоримо; 5) порядком слів, наприклад, перестановкою головного члена речення на його початок для вираження негативного ставлення, іронічного відтінку (*What a precious friend! Гарний друг!*); 6) спеціальними конструкціями речень типу "*А вона візьми і скажи!*" для вираження невідповідності або раптовості дії [8].

На думку І. Р. Гальперина, ставлення мовця до дійсності, тобто вираження суб'єктивно-модального значення, може виражатися різними способами. І одним із таких способів є формально-граматична, лексична, фразеологічна, синтаксична, композиційна та стилістична складові, оскільки модальність виявляється категорією, яка притаманна мові в дії, а саме – мовленню, і тому є сутністю комунікативного процесу [6, с. 144]. Мовознавець засобом реалізації суб'єктивної модальності вважає епітет, який при використанні його як багаторазового стилістичного прийому, виявляє такі засоби вираження текстової модальності, як вигуки, описові звороти та порівняння.

Для наших студій актуальним є врахування оцінки, тобто дослідження оцінно-суб'єктивної модальності, оскільки «введення суб'єктивно-модального значення в загальну

категорію модальності є важливим для розширення рамок граматичного аналізу речення і є мостом між виразом, реченням та текстом» [6, с. 115].

І все ж таки, у лінгвістичній літературі щодо питання модальності та оцінки існують різні думки. С. А. Туровська та R. Lakoff уважають модальність та оцінку явищами одного рівня [19, с. 23]. Натомість інші стверджують, що оцінку потрібно вважати одним із видів модальності, який накладається на дескриптивний зміст мовного виразу [19]. Г. В. Колшанський теж наголошує, що оцінка є одним із видів модальності, яка супроводжує змістову сторону мовних виразів.

Об'єктивна модальність включає в себе дескриптивний елемент, який описує навколишній світ. Оцінна модальність виражає ставлення мовця до об'єктивно існуючого, часто емоційного ставлення. Оцінка є скрізь, де суб'єкт контактує з навколишнім світом [11]. «Структура оцінки чи модальна рамка оцінки включає цілий ряд елементів, обов'язковими з яких є суб'єкт оцінки, об'єкт оцінки, оцінне ставлення, а також шкала оцінок та стереотипи оцінювання» [5]. Е. М. Вольф додає, що до цієї оцінної структури входять і допоміжні, або факультативні, елементи як, наприклад, мотивація, класифікування, різні засоби інтенсифікації та деінтенсифікації. Деякі дослідники пішли ще далі у вивченні оцінки та виділяють характер оцінки, а також основу оцінки, які є елементами оцінної структури [13].

Величезна сфера взаємодії людини та навколишнього світу відображається в категорії оцінки, яка отримує свою модальну характеристику через призму інформованості людини про світ за допомогою вербальних актів у вигляді певних суджень з оцінкою цього світу. Оцінка об'єктивно відображає те, що існує в певний історичний період, поряд із конвенційною нормою, прийнятою в певному соціальному середовищі. Вибір оцінки або оцінювання суб'єктом пов'язаний з певною шкалою цінностей, яка є прийнятною для певного суспільства і часто залежить від менталітету як нації, так і окремо взятої людини. Суб'єктом оцінної структури вважається особа або соціум, з точки зору якого і оцінюється навколишня ситуація. Цей суб'єкт оцінки завжди присутній у тій чи іншій формі, є обов'язковим елементом модальності. У мовному середовищі соціуму завжди є певне уявлення про «стандарт», норми (морально-етичні), відповідно до яких члени цього соціуму оцінюють властивості (ознаки), виражені частинами мови. Важливою властивістю оцінки є соціальна обумовленість, інтерпретація якої залежить від норм, що прийняті в тому чи іншому суспільстві [9].

Оцінна модальність зазвичай розглядається у мовному (роботи Ш. Баллі, А. Д. Швейцера, В. Н. Телія) та текстовому аспектах (Е. М. Вольф), між якими важко провести чітку межу [9].

Модальний компонент, пов'язаний з оцінкою, опосередковує відношення прагматичної та семантичної структур висловлювання. Цей модальний компонент займає проміжне місце між семантичною та прагматичною структурою висловлювання, хоча й тяжіє до прагматичної. Таке тяжіння пояснюється визначенням поняття модальності, а саме модальність – це діалектична динамічна субстанція, виокремившись із модальної логіки, відійшовши від її формальних дефініцій, визначила свій особливий статус в прагматиці мови як парадигму складу лінійних відношень. Вивчаючи прагматичний бік модальності, можна дійти висновку про те, що прагматика та модальність, з точки зору своїх функціональних критеріїв, перетинаються на рівні визначення відношень між суб'єктами організації мовленнєвого повідомлення та об'єктами суджень, тобто оцінки відношень із об'єктами в різних умовах і ситуаціях. Це дає нам право розглядати оцінну модальність у мові (мовленні) як один із компонентів прагматики організації мовленнєвого потоку [18].

Для більш глибокого розуміння категорії модальності варто зазначити такі її компоненти, як об'єкт дійсності та його властивості, суб'єкт мовлення, який виконує предикативну функцію і дає об'єкту певні дані, а також об'єктивна реальність. Мовець оцінює характер зв'язку між об'єктом дійсності та властивістю предмету, а також відношення цього зв'язку до дійсності. Тобто виходить, що модальність є мовленнєвим віддзеркаленням оцінки мовця взаємозалежності між об'єктом та його властивістю, передає міру бажаності цього зв'язку. Конструкції, в основі яких лежать різні види модальності, включають у себе оцінку як один із

компонентів. З різними видами модальності (надія та загроза, попередження та порада, наказ та прохання) пов'язані позитивна та негативна оцінки. Ці оцінки присутні в різних видах модальності як семантичний елемент. Наприклад, ми можемо припустити, що порада містить у собі позитивне значення для адресата, а попередження – негативне.

Без сумніву, когнітивний напрямок дослідження мовних явищ та оцінки, зокрема, дає можливість по-новому висвітлити взаємозв'язок цих двох категорій – модальності та оцінки. Лінгвісти на прикладі суб'єктивної модальності дуже переконливо демонструють її зв'язок з оцінкою, підкреслюючи, що суб'єктивна модальність відображає як мовець оцінює ступінь знань про те, що він повідомляє [2]. Причому когнітивний підхід дає можливість розширити рамки оцінки та стверджувати те, що вона виходить за межі модальності, оскільки модальність – це відношення до дійсності загалом, а оцінка передбачає не лише відношення до об'єктів навколишнього світу, а також пізнання, осмислення та оцінювання дійсності і ставлення суб'єкта до результатів пізнання [18].

Не можна залишити поза увагою *авторську модальність*. Способи вираження суб'єктивно-модальних відношень дають нам можливість зрозуміти роль мовця у висловленні, оцінку автором змісту висловлювання та в якій спосіб висловлена автором думка впливає на реципієнта. Через суб'єктивну, або авторську модальність виявляється авторська особистість (авторська модальність), що і є надважливим поняттям для текстотворення та текстосприйняття, яке поєднує всі одиниці тексту в одне ціле. Інакше кажучи, авторська модальність – це авторська оцінка всього зображеного [3]. О. О. Матвєєв розглядає авторську модальність як процес набуття фактами реальної дійсності компонентів оцінки, що включає в себе намір впливу на свідомість реципієнта. Таким чином, автор використовує набір лексичних чи синтаксичних засобів, які впливають на свідомість реципієнта та утримують у своїй семантиці настанову переконати реципієнта в «правильності» своєї думки [15].

Найбільш складним для перекладу можна назвати цей вид модальності, який у переважній більшості випадків відображає втілення намірів автора тексту, звідки й отримує свою назву – авторська. Деякі науковці розглядають її як багатопланову категорію, яка не обмежена лише образом автора, але й включає в себе образ персонажа та реалізується на всіх рівнях тексту [14].

Матеріалом для нашого дослідження слугує текст оригіналу і перекладу статті британського військового експерта Глена Гранта, який працював в Україні з 2010 року та майже постійно перебував у країні з початку російської військової агресії в 2014 році. Це стаття Глена Гранта для *Kyiv Post* з деякими його доповненнями, зробленими для публікації в *Цензор.НЕТ*. До речі, цей експертний погляд був переданий Президентові України Петру Порошенку.

Проаналізуємо перші абзаци цієї статті, оскільки саме вони належать до так званих сильних позицій тексту (термін В. А. Кухаренко). Стаття написана офіційним стилем експертизи з включеннями публіцистичного стилю, який подекуди характеризується категоричністю висловлення, натомість переклад загалом має нейтральне забарвлення, хоча часом змінює ставлення автора до зображуваної дійсності.

З огляду синтаксичного оформлення тексту оригіналу фіксується наявність коротких синтаксичних періодів із розгалуженим набором анафоричних конструкцій: *He is not yet ready, but the evidence of his preparation is stark. He continues to test new equipment, people and methods in Syria. He reinforces Kaliningrad to block Western reinforcement* [20]. У перекладі чіткий формат коротких висловлень першого речення обтяжений ампліфікацією: *Він ще до цього не готовий, але зараз є чіткі свідчення цієї підготовки*. [7], а у другому реченні – буквализмом: *Він продовжує випробовувати новітню зброю, особовий склад і методи в Сирії*. (method як військовий термін перекладається як спосіб, прийом, система, технології [16]). Ампліфікація "додає" оцінку, яка відсутня в оригіналі, поряд із буквальним перекладом, що спрощує інформацію, нівелюючи її вихідний зміст.

He reinforces Kaliningrad to block Western reinforcements. [20]. Він посилює угруповання в Калінінграді задля стримання підкріплення із заходу [7]. Перше зауваження до цього перекладу полягає в буквальному перекладі *Western* - заходу, адже незрозуміло, про який захід йдеться – Росії чи Захід Європи? Із контексту зрозуміло, що на противагу Калінінграду згадується саме Західна Європа, а протиставлення підсилюється дієсловом і похідним від нього іменником *reinforces / reinforcement*, які в перекладі відтворюються через інтенсифікатор *угруповання* і словниковий відповідник *підкріплення* - нейтральне значення. Перекладач обирає відповідник *угруповання*, що має негативну конотацію, яку автор статті уникає, зберігаючи нейтральний стиль ініціальної позиції статті.

Далі: *He stockpiles equipment in Belarus* [20]. Він акумулює військову техніку в Білорусії [7]. У перекладі використовується словосполучення *військова техніка*, що віддзеркалює наявність у Білорусії танків, артилерії, військових літаків. Але насправді лексема *equipment* включає, окрім *військової техніки* ще й *техніку як обладнання, технічне оснащення* [16]. Обравши такий варіант перекладу, перекладач додав оцінку, виражену у відчутті небезпеки з боку Білорусії, хоча автор, очевидно, не мав такого наміру.

He reinforces Crimea [20]. Він посилює угруповання військ і сил в Криму [7]. У цьому випадку перекладач додає ампліфікацію *і сил*, що видається недоречним із огляду розпливчатості значення. Можливо, більш вдалим варіантом є *Він посилює війська в Криму*, який є так само чітким, як і оригінал.

He spends precious national money on the military he needs elsewhere [20]. Він витрачає обмежені ресурси держави на утримання військових, замість задоволення інших нагальних потреб [7]. Переклад цього речення зовсім змінює текст оригіналу та переносить акцент на інше. Спробуємо пояснити і почнемо з *precious national money*, де автор підкреслює саме цінність національних ресурсів, яких на сьогодні в Росії відчутно бракує. Перекладач написав *обмежені ресурси держави*, виділивши *обмежені*, а не *цінність* цих ресурсів, що і призвело до зсуву оцінки. Далі *military* – *утримання військових*, тобто йдеться про оплату праці військовим, або їх зарплату. Але ж у тлумачному словнику Oxford Advanced Learner's Dictionary зазначено: *military* – *connected with soldiers or the armed forces, military training/intelligence, a military coup, military uniform* [26] без акценту на характер і мету призначення. Протиставляючи *precious national money* – *military*, автор статті підкреслює загальне значення цієї лексеми – *воєнні витрати*. І останнє, *elsewhere* - *загальні потреби*, ми відчуваємо акцент на цих потребах, якого в статті взагалі немає. Перекладач знову розставив наголоси на тому, що в статті взагалі не наголошується.

The Russian MOD says openly in the media that they need three more years to reequip the army in western Russia with tanks and to train troops [20]. Російське Міністерство оборони відкрито каже в засобах масової інформації, що вони потребують ще три роки на переозброєння новітніми танками та на підготовку особового складу військового угруповання на заході держави [7]. *Western Russia* перекладено як на заході держави, при цьому лексема *держави* (пор. із лексемою *країна*) як одиниця, що маркована у Академічному тлумачному словнику української мови позначкою «застаріле», набуває додаткового пафосного обертону, що заміщує нейтральний топонім оригіналу *Western Russia*. Автор в оригіналі статті взагалі не каже ні *country*, ні будь-що інше, просто – *Russia*, оскільки такий підхід до номіналізації країн обумовлений воєнною точністю і чіткістю. На нашу думку, додана оцінка від перекладача – зайва і спотворює авторське розуміння подій і їх інтерпретацію.

У наступному фрагменті автор використовує вислів *he has tied the Ukrainian army down* (*What is Putin doing now strategically with Ukraine? Firstly, he has tied the Ukrainian army down, and is slowly bleeding it of morale and ammunition* [20].), натомість у перекладі (*По-перше, він змусив Українську армію сконцентруватися в одному місці та повільно виснажує її бойовий дух і запаси боєприпасів* [7]) актуалізований варіант *він змусив Українську армію сконцентруватися в одному місці*. Але ж в англійському тексті не йдеться про концентрацію військ, а надто про те, що Українська армія постійно знаходиться «в напрузі», у стані очікування і саме це і виснажує

військових морально. Однак більшість людей не може прочитати і зрозуміти оригінал і довіряє перекладу, який в цьому випадку є прикладом надмірної «креативності» перекладача, що привносить радше інтерпретацію самого перекладача, ніж передає точку зору автора.

Висновки. Загалом у нашому дослідженні ми дійшли певних висновків щодо поняття модальності. Модальність – це функціонально-семантична категорія, яка виражає різні види відношення висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлення. Вона реалізується на різних рівнях, має різні способи вираження (різні граматичні та лексичні засоби, зокрема модальні слова та дієслова, інтонаційні засоби тощо) та поділяється на види (об'єктивна і суб'єктивна). Кожне речення включає в себе конструктивну ознаку модального значення, тобто має в собі ознаку відношення до дійсності і відображає відношення повідомлення до дійсності й до думки мовця. Оцінна модальність відображає відношення повідомлення до дійсності в умовах реальності та ірреальності. Сисловою основою суб'єктивної модальності є оцінка мовцем фактів, про які йдеться (впевненість та невпевненість, згода та незгода, позитивна та негативна оцінка). Оцінка – це загальномова категорія, притаманна всім функціональним стилям, яка по-різному реалізується у кожному із них. Вона є одним із видів суб'єктивної модальності. Для перекладів оцінна модальність створює найбільші труднощі, оскільки перекладач повинен не спотворювати чи змінювати цю модальність, а максимально близько передати її всіма можливими засобами, використовуючи всі стратегії й тактики перекладу. Подальше вивчення та дослідження цієї теми матиме своє продовження в дисертаційній роботі.

References

1. Balli, Charl. 2001. "Obshhaya lingvistika i voprosy frantsuzskogo yazyka". *Translation from French by Ventcel T. V.* Moscow.
2. Belova, Alla. 1997. "Lingvisticheskie aspekty argumentatsii". Kyiv: KGU.
3. Bondarenko, V. N. 1979. "Vidy modalnyh znachenii i ikh vyrazhenie v yazyke". Moscow: Filol. nauki.
4. Vinogradov, Viktor. 1975. "O kategorii modalnosti i modalnyh slovah v russkom yazyke". Moscow: Nauka publ. 42–56.
5. Volf, Elena. 1985. *Funkcionalnaya semantika ocenki*. Moscow: Nauka publ.
6. Galperin, Iliia. 2004. "Tekst kak ob'ekt lingvisticheskogo issledovaniya". 2nd edit. Moscow: Editorial URSS: 115–144.
1. Grant, Glen. "Yak ukrainciam pobuduvaty armiyu, zdatnu peremohty Putina". Available at https://www.censor.net.ua/resonance/3048160/yak_ukrantsyam_pobuduvati_armyu_zdatnu_peremogti_putna
7. Dzhabrailova, V. S., Vanesjan, D. P. 2017. "Osobennosti peredachi modalnosti angloyazychnogo vyskazyvaniya pri perevode na russkiy yazyk (na primiere informacionnogo zhanra intervyyu)". Available at: <http://scipress.ru/philology/articles/osobennosti-peredachi-modalnosti-angloyazychnogo-vyskazyvaniya-pri-perevode-na-russkij-yazyk-na-primere-informatsionnogo-zhanra-intervyyu.html>
8. Zvada, Oksana. 2012. *Ocenochnaya modalnost*. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/otsenochnaya-modalnost>.
9. Kolshanskiy, Gennadiy. 1975. *Sootnoshenie subiektivnykh i obiektivnykh faktorov v jazyke*. Moscow: Nauka publ.
10. Kolshanskiy, Gennadiy. 1990. *Obiektivnaya kartina mira v poznanii i yazyke*. Moscow: Nauka publ.
11. Laguta, Olga. 2000. *Logika i lingvistika*. Novo-sibirsk: NGU publ.
12. Malinovich, Yuriy. 1989. *Yekspressiya i smysl predlozheniya: problemy emocionalno-ekspressivnogo smysla*. Irkutsk university publ.
13. Markova, Natalia. 1992. "Pragmaticheskie osobennosti hudozhestvennogo teksta". *Principy izucheniya hudozhestvennogo teksta* 48–56.
14. Matveyev, Alexei. 2002. "Modalnost znaniya kak modalnost logicheskogo tipa". Available at: <http://www.dialog-21.ru/digest/2002/articles/matveev/>
15. On-line dictionary Multitran. Available at: <https://www.multitran.com/m.exe?l1=2&l2=1&s=equipment&langlist=1>
16. Pomazan, O., Kovtun, Oksana. 2016. "Zasoby vyrazhennia modalnosti v suchasniy angliyskiy movi". *DonNU Student scientific Messenger*. 2, (8). Available at: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/3898>

17. Prihodko, Anna. 2015. "Otsenochnaya modalnost v yazyke". *Science and Education a New Dimension. Philology*, III(12), Issue: 60. Available at: https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/prihodko_a_i_evaluative_modality_in_language.pdf
18. Turaeva, Zinaida. 1994. "Lingvistika teksta i kategoriya modalnosti". Moskva. Prosveshchenie 105–114.
19. Turovskaya, Svetlana. *Problemy izucheniya modalnyh smyslov*. Tartu publ.
20. Grant, Glen. *How Ukraine can build an army to beat Putin*. Available at: <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/glen-grant-ukraine-can-build-army-beat-putin.html>
21. Kai von Fintel. 2006. "Modality and Language". *Encyclopedia of Philosophy*. Detroit: MacMillan Reference USA. Available at: <http://mit.edu/fintel/www/modality.pdf>.
22. Lakoff, Robin. 1972. "The Pragmatics of Modality". *Papers from the Chicago Linguistic Society*. Chicago: Chicago University Press.
23. Lalith, Ananda. 2017. "Modality in Sinhala and its Syntactic Representation". *International Journal of Multidisciplinary Studies* 4(2). DOI.org/10.4038/ijms.v4i2.25.
24. Nordquist, Richard. 2018, December 6. "Modality (Grammar and Semantics)". Available at: <https://www.thoughtco.com/modality-grammar-and-semantics-1691396>.
25. *Oxford Advanced Learner's Dictionary on-line*. Available at: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/military_1?q=military

Маркова Юлия. Оценочная модальность как объект воспроизведения в переводе (на материале перевода публицистического текста военной тематики). В статье понятие модальности рассматривается с разных теоретико-практических подходов междисциплинарного характера. Основываясь на разных теоретико-практических исследованиях, рассматриваем понятие модальности как комплексной, многоаспектной, функционально-семантической категории, которая выражает отношения говорящего к сказанному, его оценку и отношение к объективной действительности, –реальной или нереальной, нужной и возможной, желанной и нежеланной. Сама модальность реализуется на разных уровнях: фонетическом (ударение, интонация), лексико-грамматическом (модальные глаголы), грамматическом и на текстовом уровне в целом. Наличие объективной модальности является обязательным признаком любого высказывания. Она выражает отношение сообщаемого к реальной и/или ирреальной действительности, а основным средством ее выражения в данном виде является категория глагольного наклонения. Субъективная модальность, в отличие от объективной, представляется дополнительным признаком и выражена следующими средствами: порядком слов, интонацией, лексическими повторами, модальными словами и глаголами. В свою очередь оценочность – это общеязыковая категория, присущая всем функциональным стилям, но по-разному преломляющаяся в каждом из них. Оценка является одним из видов субъективной модальности. Для перевода проблематичной остается субъективная или же авторская модальность, которая отражает воплощение интенций автора, его личностные характеристики, его эмоционально-этическую сферу и аксиологические установки. Для нашего исследования очень важным является исследование оценки, так как введение субъективно-модального значения в общую теорию модальности является очень важным аспектом для расширения рамок грамматического анализа предложения и является мостом между выражением, предложением и текстом.

Ключевые слова: авторская модальность, воспроизведение модальности в переводе, категория модальности, категория оценки, способы реализации модальности.

Markova Yulia. Evaluative Modality as an Object of Translation (Case Study of Translation of a Publicistic Article on Military Topics). The article highlights the notion of modality from different scientific perspectives. The notion of modality is understood as a complex, functional and semantic category, which reflects the attitude of the speaker to the utterance, its evaluation and attitude to the surrounding world. Utterance that has been said expresses either real or unreal, need or possibility, necessity or volition. Furthermore, modality is realized on different levels such as phonetic (word stress and intonation), lexico-grammatical (modal verbs), grammatical and on the level of the text. It is generally thought that objective modality is an obligatory part of every utterance. It expresses the attitude of the utterance has been said to reality in the meaning of real or unreal. Subjective modality contrary to the objective is an additional feature of the utterance and is realized with the help of word order, intonation, lexical repetitions, modal verbs and expressions. Evaluation is a general linguistic category peculiar to all functional styles but is observed in all of them differently. Evaluation is a type of subjective modality. Subjective modality turns out to be a problem for translation, it is hard to reproduce it in a target language, because the translator/author has his/her own intentions, emotions and standards of ethics. This type of modality is also called author's modality. Modality is a category of linguistic meaning having to do with the expression of possibility and necessity. A modalized sentence locates an underlying proposition in the space of possibilities which are worth studying. Moreover, the topic of modality is characterized by rich empirical detail, considerable cross-linguistic variation, and intriguing theoretical issues.

Key words: category of modality, category of evaluation, objective modality, subjective modality.